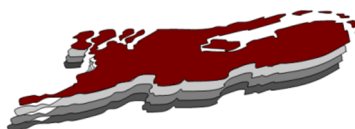

**Inventariserend veldonderzoek - karterende
fase**

Otmansweg, Ommen gemeente Ommen (OV).

februari 2019

Versie 1.1 (concept)

In opdracht van:
BJZ.nu

Colofon

Laagland Archeologie Rapport 263

Inventariserend veldonderzoek - karterende fase Otmansweg te Ommen,
gemeente Ommen (OV)

Auteur: Erwin Brouwer

In opdracht van: BJZ.nu

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: concept

Controle: J.A.M. Oude Rengerink

Autorisatie: E. W. Brouwer

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie V.O.F
Virulyweg 21F
7602 RG Almelo

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 60294418

© Laagland Archeologie V.O.F, Almelo, februari 2019

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie V.O.F. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in februari 2019 een Inventariserend veldonderzoek - karterende fase uitgevoerd aan de Otmansweg te Ommen. Het onderzoek vond plaats in verband met de ruimtelijke procedure rondom de bouw van nieuwe woningen. In een eerder stadium zijn enkele verkennende boringen gezet in het plangebied. In alle drie de boringen zijn daarbij deels intacte B-horizonten aangetroffen. Op basis van de nog deels intacte bodemopbouw en de ligging op een dekzandrug is vervolgonderzoek aanbevolen. Dit advies is overgenomen door de bevoegde overheid, waarbij is aangegeven dat het vervolgonderzoek dient te bestaan uit karterende boringen.

De karterende boringen zijn in januari 2019 gezet. De opgeboorde grond is beschreven conform de vigerende richtlijnen en gezeefd op archeologische indicatoren. Tijdens dit booronderzoek is in vijf boringen een intacte BC-horizont aangetroffen en in twee boringen een verstoorde B-horizont. Het onderzoek heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd. De kans dat het gebied nog archeologische resten met een intacte archeologische context bevat wordt daarom laag geacht.

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek wordt geadviseerd geen archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied uit te voeren. De implementatie van dit advies is in handen van de bevoegde overheid, de gemeente Ommen.

De gemeente wordt hierin vertegenwoordigd door haar deskundige, mevrouw M. Nieuwenhuis (regio-archeoloog), marijke.nieuwenhuis@hetoversticht, 06 29 32 55 70.

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding onderzoek	7
1.2 Afbakening onderzoeksgebied	7
1.3 Administratieve gegevens	8
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	8
1.5 Eerder onderzoek en selectiebesluit	9
1.6 Onderzoeksdoel	10
2 Resultaten vooronderzoek	11
3 Veldonderzoek	12
3.1 Beschrijving onderzoeksmethodiek	12
3.2 Resultaten: lithologie, lithogenese en bodemontwikkeling	12
3.3 Resultaten: archeologie	13
4 Conclusie en verwachting	14
5 Selectieadvies	15
literatuur	16
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	17
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	18
BIJLAGE 3 Dikte verstoorte pakket	19
BIJLAGE 4 top intacte dekzand	20
BIJLAGE 5 Boorstaten veldonderzoek	21

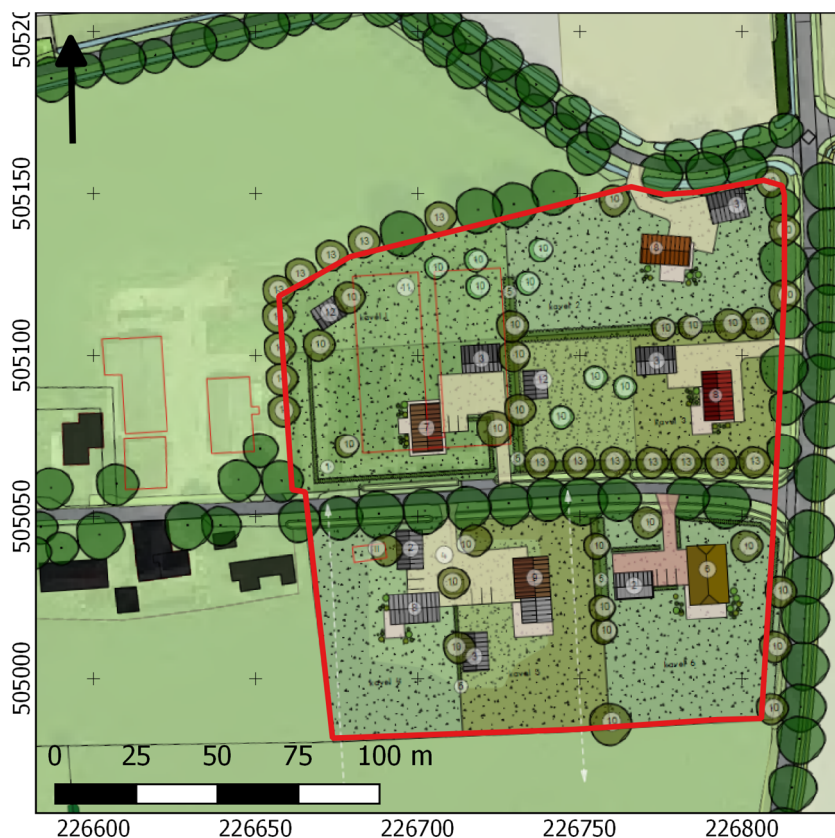
1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Overijssel
Gemeente	Ommen
Plaats	Ommen
Toponiem	Otmansweg
Laagland Archeologie projectnummer	OMOT1901
Datum conceptrapportage	8-02-2019
Datum definitief rapport	
XY-coördinaten	226665/505047
	226810/505045
	226673/504982
	226811/504987
Oppervlakte/lengte plangebied	9000 m ²
Datering	neolithicum - late middeleeuwen
Complextype	niet opgehoogde, individuele huisplaats; niet opgehoogde nederzetting zonder stedelijk karakter
Onderzoeksmeldingsnr	4660038100
AMK-terrein	n.v.t.
Vondstmeldingsnr.	n.v.t.
Type onderzoek	Inventariserend veldonderzoek - karterende fase
Opdrachtgever	BJZ.nu
Goedkeuring bevoegde overheid	
Bevoegde overheid	gemeente Ommen
Adviseur namens bevoegde overheid	mevr. M. Nieuwenhuis
Beheer documentatie	Bibliotheek RCE archief Laagland Archeologie vof
Uitvoerder	Laagland Archeologie V.O.F. Virulyweg 21F 7602 RG Almelo 06 51 95 35 53
Projectleider	Erwin Brouwer erwin.brouwer@laaglandarcheologie.nl

Tabel 1. Objectgegevens.

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Het plangebied is momenteel in gebruik als grasland. In de toekomst worden nieuwe woningen gebouwd (zie onder).

Afbeelding 2. nieuwe situatie. Het onderzoeksgebied wordt gevormd door het zuidelijke deel.

In dit stadium zijn de definitieve bouwontwerpen nog niet bekend. Vermoedelijk worden de woningen op staal gebouwd. Normaliter worden daartoe sleuven gegraven tot een diepte van circa 80 cm, waarin de fundering wordt aangelegd. Rioleringsbuizen kunnen dieper aangelegd worden.

1.5 EERDER ONDERZOEK EN SELECTIEBESLUIT

In 2014 is het plangebied en haar omgeving onderzocht door middel van een verkennend booronderzoek.¹ Dit onderzoek vond plaats in het kader van een bestemmingsplanwijziging. De resultaten van dit onderzoek zijn kort beschreven in hoofdstuk 2. Op grond van de onderzoeksresultaten is in 2014, in lijn met het selectievoorstel, door de bevoegde overheid² geadviseerd onder andere in het huidige onderzoeksgebied karterende boringen te zetten. In het noordelijk deel van het plangebied is geen nader onderzoek noodzakelijk.

¹ Nales, 2014.

² M. Nieuwenhuis (regio-archeoloog).

1.6 ONDERZOEKSDOEL

Het inventariserend veldonderzoek – karterende fase heeft tot doel eventueel aanwezige vindplaatsen op te sporen. Aan de hand van de resultaten van het karterend onderzoek kan worden beoordeeld en geadviseerd of en welke maatregelen nodig zijn in het kader van de ontwikkeling van het plangebied.

HOOFDSTUK 2 RESULTATEN VOORONDERZOEK

In het onderzoeksgebied zijn drie verkennende boringen gezet (boringen 143 – 145). De betreffende locatie wordt gevormd door een dekzandrug. Tot een diepte van 50 – 80 cm –mv is sprake van een omgewerkt (verstoord) bodemprofiel. In boring 144 is tussen 70 en 80 cm –mv een plaggendek gezien, waarbij de overgang naar het onderliggende dekzand wordt gevormd door een AE-horizont tussen 80 en 95 cm. In alle drie de boringen is onder een verstoorde laag of een AE-horizont een rood- of oranjebruine of zwartwitte B-horizont gezien met een dikte van 15-20 cm, die scherp begrensd op een C-horizont rust. Bodemkundig gaat het om een enkeerdgrond; op de advieskaart van het rapport heeft het onderzoeksgebied een hoge verwachting op het aantreffen van vindplaatsen gekregen. Deze verwachting is toegekend op basis van de aanwezigheid van een relatief hoge dekzandrug waarvan de top relatief intact is en waarbij de bodem is afgedekt met een plaggendek.

HOOFDSTUK **3** VELDONDERZOEK

3.1 BESCHRIJVING ONDERZOEKSMETHODIEK

Het uitgevoerde onderzoek had tot doel eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen op te sporen. Hiertoe zijn zestien boringen gezet met een edelmanboor met een diameter van 15 cm. Alle opgeboorde lagen zijn gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 4 mm. De boringen zijn verspreid over het onderzoeksgebied gezet; het gehele onderzoeksgebied was toegankelijk voor het onderzoek.

De boringen zijn uitgezet in een 20 x 25 m boorgrid. De individuele boorpunten zijn ingemeten met GPS met een nauwkeurigheid van 2 m. Het bodemprofiel is beschreven volgens de norm NEN 5104 en ASB. De NAP-maaiveldhoogtes van de boringen zijn bepaald aan de hand van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2). De profielbeschrijvingen zijn opgenomen in bijlage 5. De boorpunten zijn afgebeeld in bijlage 3 en bijlage 4.

3.2 RESULTATEN: LITHOLOGIE, LITHOGENESE EN BODEMONTWIKKELING

Het typerende bodemprofiel bestaat uit een verstoord pakket met een gemiddelde dikte van circa 60 cm. In de meeste boringen is dit pakket scherp begrensd met de onderliggende C-horizont.

Het verstoorde pakket bestaat meestal uit zeer fijn, zwak siltig en zwak humeus zand. Dit zand is meestal bruingrijs of donkergrijs van kleur, zwak doorworteld en bevat vaak baksteenfragmentjes of kolengruis. In de meeste gevallen kan verstoord pakket worden gezien als een vergraven plaggendek.

Het verstoord pakket heeft een gemiddelde dikte van circa 60 cm. De dikste verstoring is gezien in boring 12 (100 cm); de dunste in boringen 1 – 4 en 16 (45 cm). In bijlage 3 is te zien dat de dikte van het verstoord pakket langs de noordelijke rand van het onderzoeksgebied wat kleiner is (45 cm) ten opzichte van de meeste andere, zuidelijker boringen. Landschappelijk ligt dit deel van het terrein ook wat lager. De diepste verstoring is aangetroffen in boring 12 (100 cm).

In boring 10 is vermoedelijk een intact plaggendek (zeer fijn, zwak siltig en zwak humeus donkergrijs zand) aangetroffen. In boring 7 is nog een restant van een plaggendek aangetroffen tussen 60 – 70 cm -mv.

In boring 8 en 15 zijn verstoord B-horizonten gezien. In boring 8 ligt deze tussen 90 en 95 cm -mv en is donkergrijs/bruin van kleur; in boring 15 bevindt de

verstoorde B-horizont zich tussen 65 en 70 cm -mv en is deze bruin/grijsbruin gekleurd.

In vijf boringen is nog een intacte BC-horizont waargenomen (boringen 3, 7, 9, 10 en 16, zie bijlage 4). Deze boringen tonen geen clustering. De BC-horizont is meestal ongeveer 20 cm dik en bestaat uit zeer fijn, zwak siltig en goed gesorteerd dekzand. De kleur is meestal geel of donkergeel en de laag kan wat roest bevatten. De C-horizont bestaat eveneens uit zeer fijn zwak siltig goed gesorteerd dekzand. De C-horizont is lichtgeel van kleur en kan eveneens wat roestvlekken bevatten.

3.3 RESULTATEN: ARCHEOLOGIE

Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. In de meeste boringen is kolengruis waargenomen in de verstoorde laag. Het is een afvalproduct van steenkool dat pas na ongeveer 1850 algemeen in gebruik kwam.

HOOFDSTUK 4 CONCLUSIE EN VERWACHTING

In vijf boringen is een redelijk intacte BC-horizont aangetroffen. In twee boringen is een intacte B-horizont gezien. In de resterende boringen is sprake van een AC-profiel. Archeologische indicatoren zijn nergens aangetroffen. Vermoedelijk was de dekzandrug niet bewoond in het verleden, of anders is het bodemprofiel te diep verstoord en resteren hooguit nog zeer diepe sporen in het plangebied. Deze sporen zijn niet door middel van archeologisch booronderzoek op te sporen.

HOOFDSTUK 5 SELECTIEADVIES

Op basis van het uitgevoerde booronderzoek is de kans klein dat het plangebied archeologische sporen bevat. In verspreide delen van het plangebied resteren alleen nog BC-horizonten. Intacte B-horizonten zijn nergens aangetroffen. Alle lagen – inclusief de verstoorde lagen – zijn gezeefd en dit heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd. Archeologische indicatoren met een intacte archeologische context worden ook niet meer verwacht. Hooguit kunnen nog diepe grondsporen bewaard zijn gebleven, al zijn er geen aanwijzingen dat het plangebied bewoning kende. Het archeologisch belang van eventuele resterende grondsporen is laag: gezien het geconstateerde bodemprofiel is een eventueel bewoningsniveau grotendeels verdwenen, evenals een intact vondstenniveau en ondiepe grondsporen. Resterende diepe grondsporen kunnen daarom niet of moeilijk gedateerd worden en de samenhang met nu verdwenen sporen kan niet worden achterhaald. Om deze reden is het belang van eventuele diepe grondsporen laag en adviseren we geen vervolgonderzoek uit te voeren en het plangebied vrij te geven. De implementatie van dit advies is in handen van de gemeente Ommen, hierin vertegenwoordigd door de archeologisch adviseur van de gemeente, de heer/mevrouw mevr. M. Nieuwenhuis

Mochten bij graafwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt conform de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij de gemeente of haar regio-archeoloog.

literatuur

Berendsen, H.J.A., 2005 (1997). *Landschappelijk Nederland. De fysisch geografische regio's*. Assen.

Berendsen, H.J.A., 2008. *De vorming van het land*. Assen.

Bosch, J.H.A., 2008. Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A.

Mulder, E.F.J. de., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen.

Nales, Th., 2014. *Ommen, Ommen-Oost. Gemeente Ommen (Overijssel)*.

Inventariserend veldonderzoek (IVO; verkennende fase). Transect-rapport 361. Utrecht.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.

Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen en M. Verbruggen, 2006. Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek v2. SIKB

Archeologische databases/internetbronnen

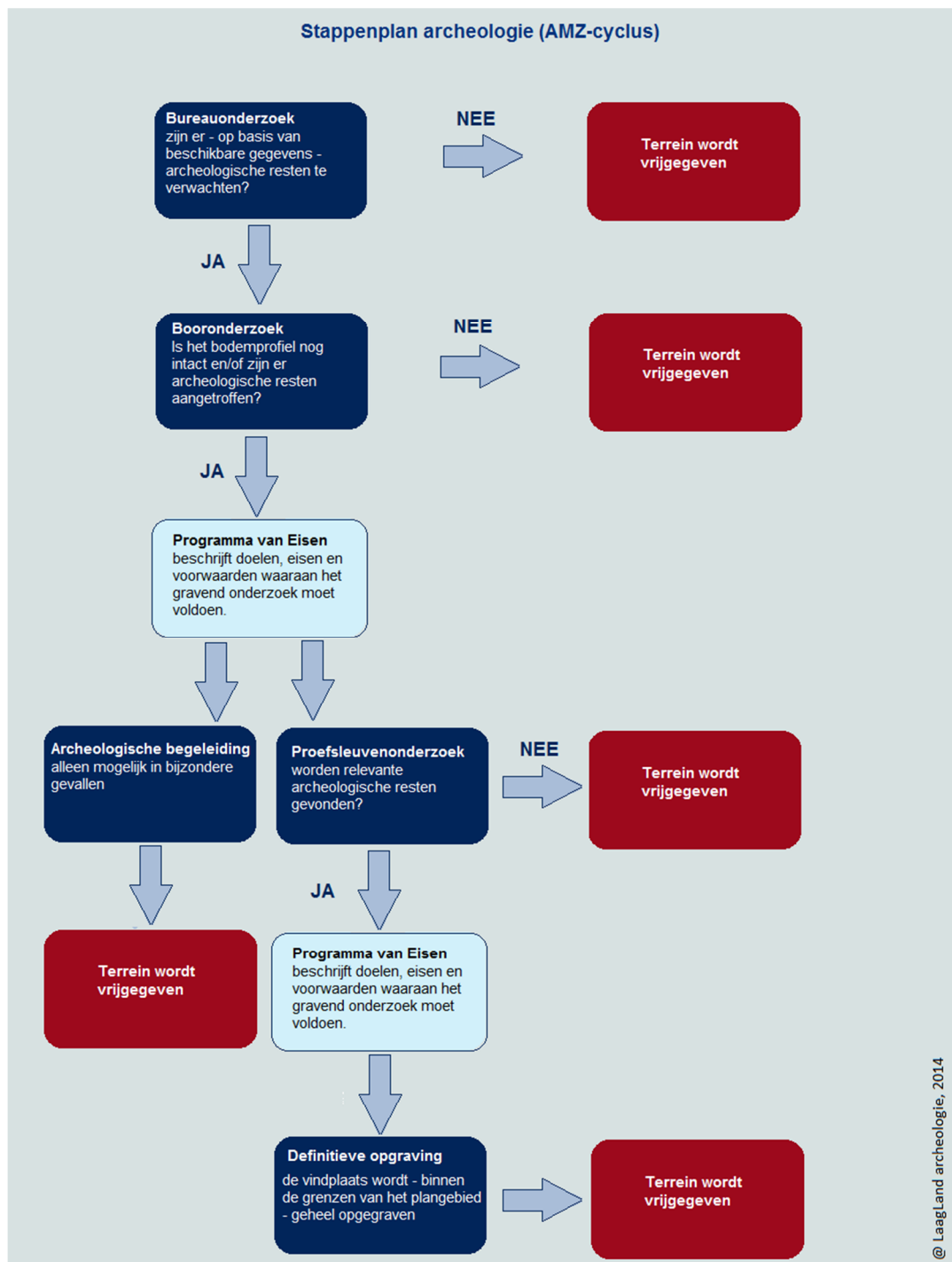
ArchisIII

www.boorstaten.nl

www.topotijdreis.nl

www.hisgis.nl

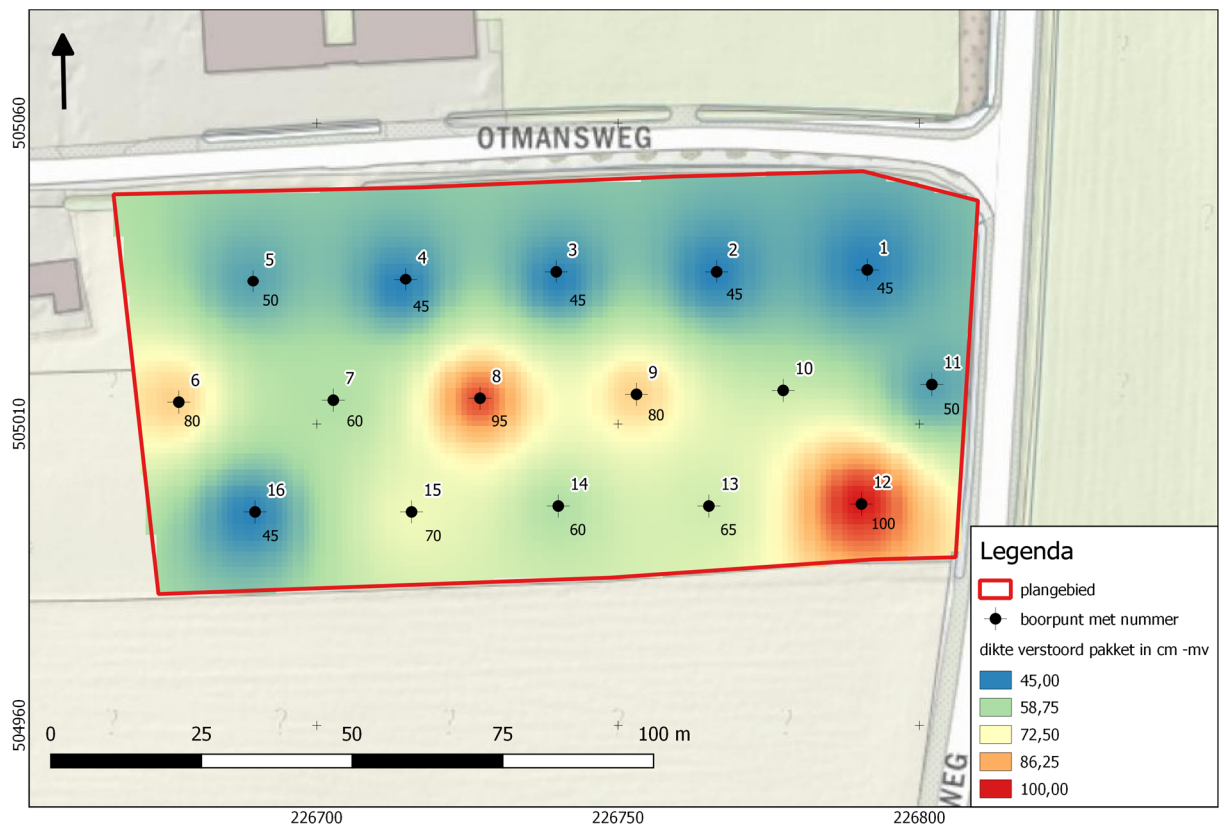
BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

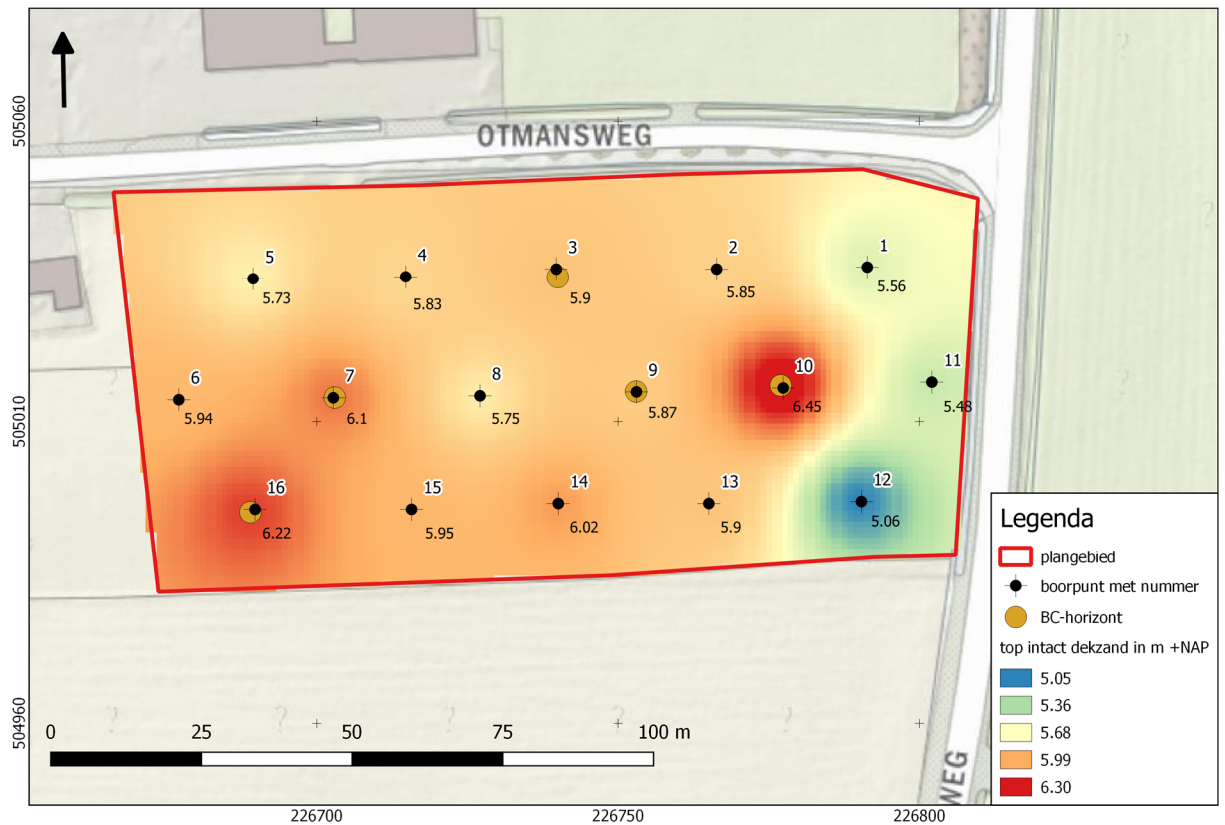
BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden			Datering	
Nieuwe tijd		C	1795	
		B		1650
		A		1500
Middeleeuwen		Laat	1250	
		Vol	1050	
		vroeg	Ottoons	900
			Karolingisch	725
			Merovingisch	450
Romeinse tijd		Laat	270	
		Midden	70 na Chr.	
		Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	Ijzertijd	Laat	250	
		Midden	500	
		Vroeg	800	
	Bronstijd	Laat	1100	
		Midden	1800	
		Vroeg	2000	
	Neolithicum	Laat	2850	
		Midden	4200	
		Vroeg	4900/5300	
	Mesolithicum	Laat	6450	
		Midden	8640	
		Vroeg	9700	
	Paleolithicum	Jong	35.000	
		Midden	250.000	
		Oud		
@ Laagland Archeologie, 2014				

BIJLAGE 3 DIKTE VERSTOORDE PAKKET

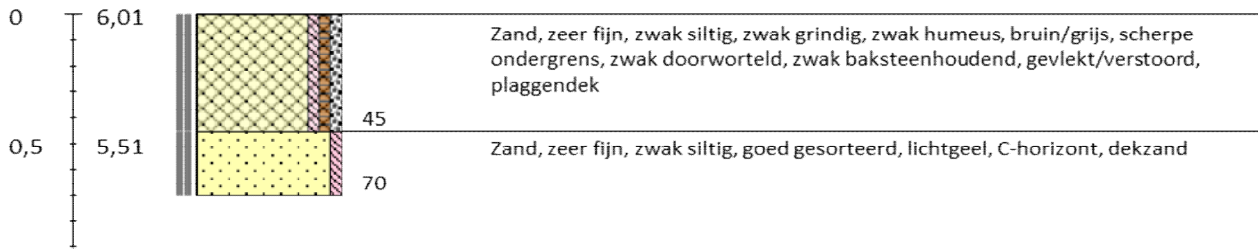
BIJLAGE 4 TOP INTACTE DEKZAND

BIJLAGE 5 BOORSTATEN VELDONDERZOEK

Boring 1 RD-coördinaten: 226791/505036

-mv (m) NAP(m)

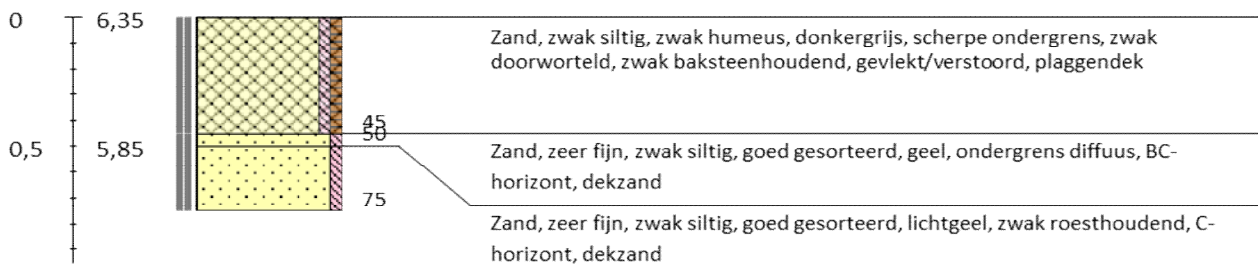
Boring 2 RD-coördinaten: 226766/505035

-mv (m) NAP(m)

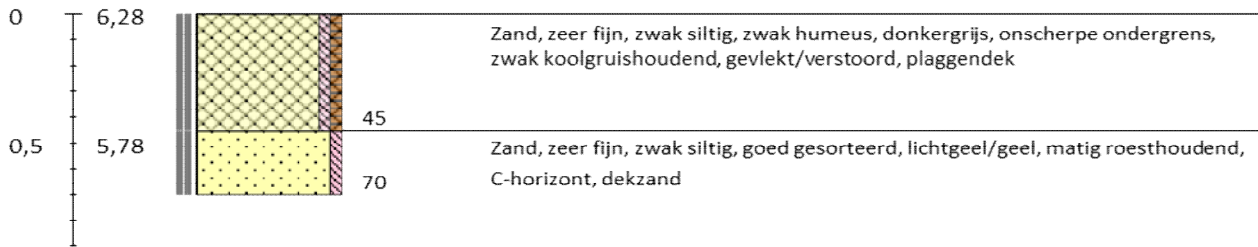
Boring 3 RD-coördinaten: 226740/505034

-mv (m) NAP(m)

Boring 4 RD-coördinaten: 226714/505033

-mv (m) NAP(m)

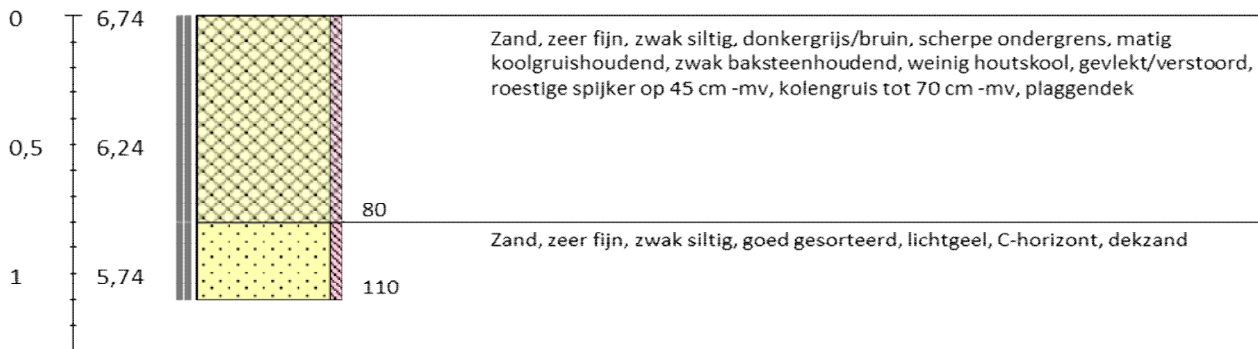
Boring 5 RD-coördinaten: 226689/505034

-mv (m) NAP(m)

Boring 6 RD-coördinaten: 226676/505014

-mv (m) NAP(m)

Boring 7 RD-coördinaten: 226703/505014

-mv (m) NAP(m)

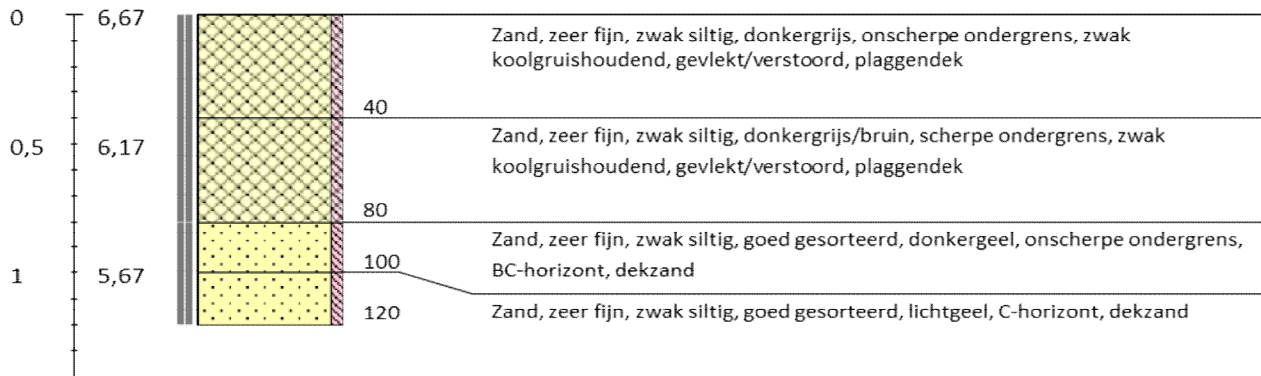
Boring 8 RD-coördinaten: 226727/505014

-mv (m) NAP(m)

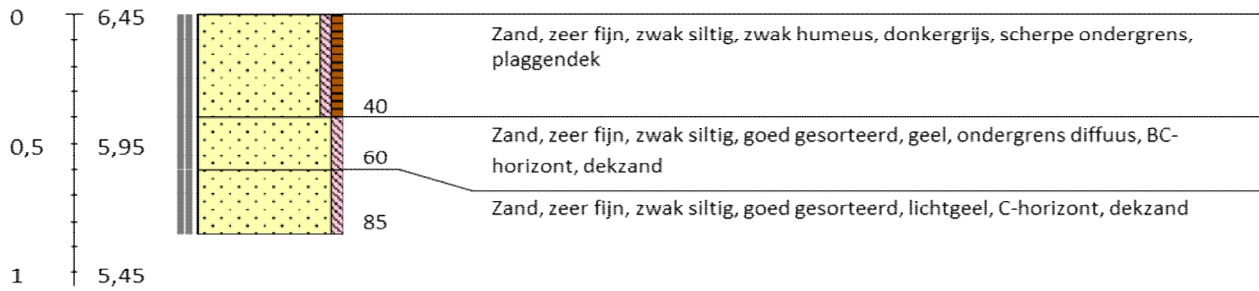
Boring 9 RD-coördinaten: 226753/505015

-mv (m) NAP(m)

Boring 10 RD-coördinaten: 226777/505016

-mv (m) NAP(m)

Boring 11 RD-coördinaten: 226802/505016

-mv (m) NAP(m)

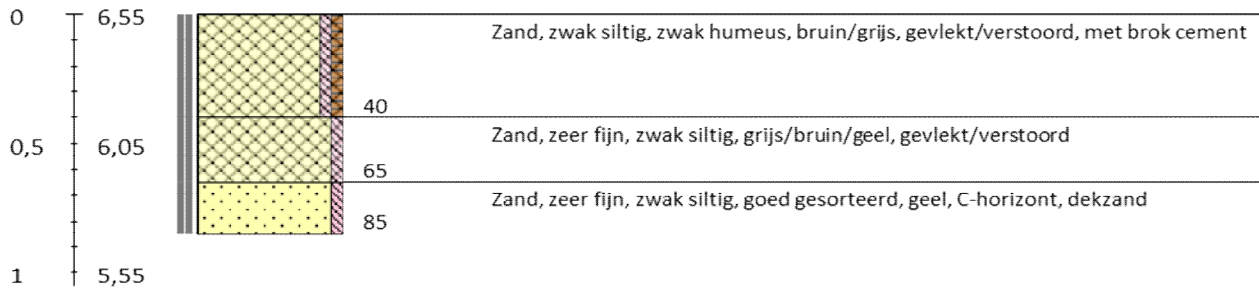
Boring 12 RD-coördinaten: 226790/504997

-mv (m) NAP(m)

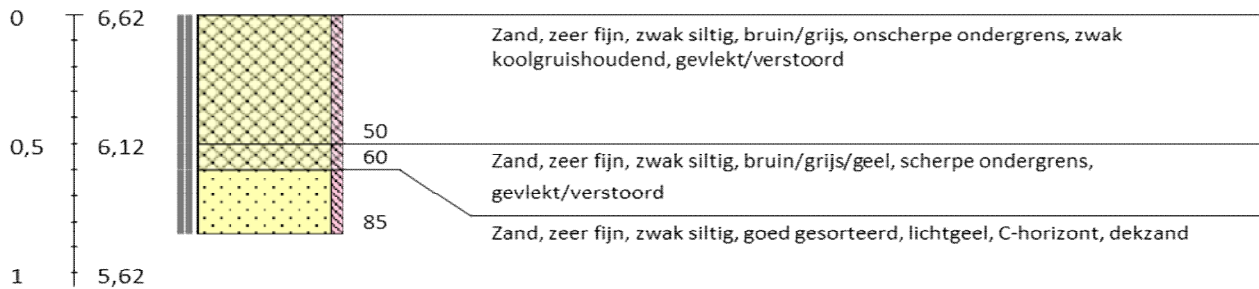
Boring 13 RD-coördinaten: 226765/504996

-mv (m) NAP(m)

Boring 14 RD-coördinaten: 226740/504996

-mv (m) NAP(m)

Boring 15 RD-coördinaten: 226716/504995

-mv (m) NAP(m)

Boring 16 RD-coördinaten: 226689/504995

-mv (m) NAP(m)

Legenda (conform NEN 5104, boorbeschrijvingsnorm van NITG-TNO en ASB)

Zand Zand, zwak siltig Zand, matig siltig Zand, sterk siltig Zand, uiterst siltig Zand, kleilig	Veen Veen, mineraalarm Veen, zwak kleilig Veen, sterk kleilig Veen, zwak zandig Veen, sterk zandig	Zandmediaan uiterst fijn < 105 µm zeer fijn 105 - < 150 µm matig fijn 150 - < 210 µm matig grof 210 - < 300 µm zeer grof 300 - < 420 µm uiterst grof 420 - < 2000 µm Zandsortering goed gesorteerd D60/D10 < 1,8 matig gesorteerd D60/D10 1,8 < 3 slecht gesorteerd D60/D10 > 3	Boortype Edelmanboor ø 7 cm Edelmanboor ø 10 cm Edelmanboor ø 12 cm Edelmanboor ø 15 cm
Klei Klei, zwak siltig Klei, matig siltig Klei, sterk siltig Klei, uiterst siltig Klei, zwak zandig Klei, matig zandig Klei, sterk zandig	Grind Grind, zwak zandig Grind, matig zandig Grind, sterk zandig Grind, uiterst zandig Grind, siltig	Inclusies/archeologische indicatoren (resten van planten, wortels, schelpen, wortels, hout, baksteen, puin, kolengruis, glas, aardewerk, houtskool, vuursteen, bot, fosfaat) weinig < 1% matig 1-10% veel > 10%	Guts ø 2 cm Guts ø 3 cm Mechanische boor ø 10 cm Mechanische boor ø 12 cm Mechanische boor ø 15 cm Mechanische boor ø 20 cm
Leem Leem, zwak zandig Leem, sterk zandig	Overige toevoegingen zwak humeus matig humeus sterk humeus zwak grindig matig grindig sterk grindig	Begrenzing onderliggende laag scherp overgangsgebied < 0,3 cm onscherp overgangsgebied 0,3 - < 3 cm diffuus overgangsgebied 3 cm - < 10 cm Kalkgehalte kalkloos geen opbruising, minder dan 0,5% CaCO₃ kalkarm hoorbare opbruising, circa 0,5 - 1 à 2 % CaCO₃ kalkrijk zichtbare opbruising, 1 à 2% CaCO₃	Grondwaterstand GHG GWG GLG